

А. Б. Сапарғалиева, 3-курс

Ғылыми жетекшісі: М. М. Өтепова, аға оқытушысы

(Қазақ гуманитарлық-заң университеті)

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ИНДУСТРИАЛДЫ-ИННОВАЦИЯЛЫҚ САЯСАТЫ

«Инновациялық даму» дегеніміз — жаңа жаңалықпен ғылымды, технологияны өндіріспен тығыз байланыстыру көзделген экономикалық даму бағыты. Республикамыздың 2003-2015 жж. Индустриалды — инновациялық даму Стратегиясының бастым ақсатыда тұрақты өсім траекториясына шикізаттық бағыттан сервистік-технологиялық экономикаға көшу мақсатында өндіріс салаларын диверсификациялау көзделген. Инновациялық даму жолын таңдау себептерінің негізгілері: әлемдегі өнеркәсіптің технологиялық жолмен қарқынды дамуы, әлемде жаһандану процесінің өрісалуы, Қазақстанның БСҰ-на кіру мақсатына байланысты өнеркәсіпті бәсекелестікке дайындау қажеттілігі және бәсекеге қабілетті еңселіелуелдің қатарына қосылудағы мақсатқа жету.

Қазақстанның қазіргі таңдағы экономикасында мынадай проблемалар орын алуда: экономиканың шикізат бағыттылығы; әлемдік экономикаға ықпалдасудың әлсіздігі; ел ішіндегі салааралық және өңіраралық экономикалық ықпалдасудың босандығы; өңдеуші өнеркәсіп өнімділігінің төмендігі; ішкі рынокта (шағын экономика) тауарлар мен қызметтерге деген тұтыну сұранысының мардымсыздығы; өндірістік және әлеуметтік инфрақұрылымның жеткілікті дәрежеде дамымауы; мұнай-газ және кен-металлургиялық кешенге жатпайтын экономика салаларында негізгі қорлардың тез тозуы; кәсіпорындардың жалпы техникалық және технологиялық тұрғыдан артта қалуы; ғылым мен өндіріс арасында ұтымды байланыстың болмауы; ҒЗТҚЖ қаржының аз бөлінуі; отандық ғылымның нарықтық экономика жағдайларына нашар бейімделуі, ғылыми – техникалық өнімді тауар деңгейіне дейін жеткізудің ықпалды тетіктерінің болмауы, соның салдарынан тұтастай алғанда инновациялық ұсыныстар деңгейінің төмен болуы; мамандарды және жұмысшы кадрларды даярлау мен қайта даярлаудың қазіргі заманғы жүйесінің болмауы; экономиканың өңдеуші секторларына инвестициялар салуға отандық қаржы институттары үшін ынталандыру көздерінің болмауы; менеджменттің экономиканы ғаламдану үрдістеріне және сервистік-технологиялық экономикаға өтуге бейімдеу міндеттеріне сәйкес келмеуі.

Саясаттың басты мақсаты шикізаттық бағыттан бас тартуға ықпал ететін экономика салаларын әртараптандыру жолымен елдің тұрақты дамуына қол жеткізу; ұзақ мерзімді жоспарда сервистік-технологиялық экономикаға өту үшін жағдай жасау болып табылады.

Өңдеуші өнеркәсіпте және қызмет көрсету саласында бәсекеге түсуге қабілетті және экспортқа негізделген тауарларды, жұмыстар және қызмет көрсетулер өндірісі мемлекеттік индустриялық-инновациялық саясаттың басты нысанасы болып табылады.

Индустриалдық — инновациялық саясатты іске асыру нәтижесі 2015 жылы мұнай және газ кен орындарын қарқынды игеру кезінде өнеркәсіп өндірісі мен экономика құрылымының түбегейлі өзгеруіне әкелмейді.

Индустриалдық — инновациялық саясатты іске асыру:

– ЖІӨ құрылымындағы өнімдерді шығарудың үлес салмағын 2015 жылы 46,5 %-тен 50-52 %-ке дейін ұлғайту;

– ЖІӨ құрылымындағы ғылыми және ғылыми-инновациялық қызметтің үлес салмағының қызметін 2000 жылы 0,9 %-тен 2015 жылы 1,5-1,7 %-ке дейін көтеру;

– ЖІӨ құрылымындағы өңдеу өнеркәсібінің үлесін 2000 жылы 13,3 %-тен 2015 жылы 12-12,6 %-ке төмендеуінің қарқынды баяулату (осы көрсеткіш салыстыру үшін индустриялық саясатты жүргізбесе 2015 жылы 10,9 %-ті құрайтын болады);

– Индустриалдық-инновациялық саясатты іске асырмаса, өнеркәсіп өндірісіндегі тау-кен салаларының қосылған құн үлесі 2015 жылы 55-56 %, оның ішінде 2000 жылы 31,0 % және 25,6 % салыстырғанда мұнай өндіру — 50-51 % жетеді. Стратегияны іске асыруды ескере отырып, тау-кен өндірісі 45-47 % ғана құрайды. Бұл ретте ғылымды қажетсінетін және жоғары технологиялы өндірістің үлесі 2000 жылы ЖІӨ 0,1 %-тен 2015 жылы 1-1,4 %-ке дейін өседі.

Металлургия және металдарды өңдеу үлесі өңдеу өнеркәсібінің қосылған құнының жалпы көлемінен 40,1 %-тен 27-28 %-ке дейін төмендейді, ал ауыл шаруашылығы өнімдерінің үлесі 38,1 %-тен 45-46 %-ке дейін өседі. Бұл ретте ғылымды қажетсінетін және жоғары технологиялы өнім 2000 жылғы 0,6 %-ке қарағанда 9-11 %-ті құрайды.

Бұл ретте күнкөрістің төменгі деңгейі, ең аз жалақы және зейнетақы өседі. Ел тұрғындарының нақты ақшалай табысы 2,1-2,4 есе ұлғаяды. Индустриялық-инновациялық саясат Қазақстанның 2015 жылға дейінгі кезеңге арналған мемлекеттік экономикалық саясатын қалыптастырады және экономика салаларын әртараптандыру арқылы дамудың шикізаттық бағытынан қол үзу арқылы елдің тұрақты дамуына қол жеткізуге бағытталған.